

בענין שטרי ערכאות ודין ע"פ אומדנא

א. הגהות אשרי | מסכת גיטין פרק א סימן י

וא"ת א"כ משה ואהרן אמאי לא מהימנו הא ודאי לא מרעי נפשייהו וי"ל דעובדי כוכבים אינם פסולים מן התורה אלא מטעם שהם גזלנים והני דידעי' בהו דלא מרעי נפשייהו מהימני. מספר החכמה. מורי רבינו יקר היה אומר דעובדי כוכבים המוחזקים שאינם שקרנים כשרים לעדות כדאמר הכא אבל משה ואהרן פסולין מן התורה מטעם קורבה ולא נהירא לי להכשיר עובד כוכבים לעדות כיון שאינו בכלל אחיך ולא עדיף מעבד והכא נראה שתקנת חכמים הוא שתיקנו בשטרות העולים בערכאות של עובדי כוכבים שיהו כשרים לפי שהעובדי כוכבים מקפידין על השטרות שבערכאותיהם אם נפסלין. מרדכי:

ב. הר"ן על הרי"ף | מסכת גיטין דף ד עמוד א

לא שנא שטר מכירה ול"ש שטר מתנה בשלמא שטר מכר. דארעא לאו בהאי שטרא מקניא אלא בזווי מכי יהיב האי גברא זווי לישראל חבריה קמיה דדיינין עובדי כוכבים הוא דקנה לארעא דקרקע נקנה בכסף או בשטר והאי שטר ראיא בעלמא הוא שלא יאמר [לא] מכרתיה ולא קבלתי מעות ובהא מילתא אינהו מהימני דאי לאו דיהיב זווי קמיהו כיון דערכאות נינהו לא מרעי נפשייהו וכתבי ליה שטרא. ונ"ל דלאו מדינא אמרי' הכי כיון דעובד כוכבים פסול לעדות כי לא מרעי נפשייהו מאי הוי אטו משה ואהרן מי לא מהימני ואפ"ה רחמנא פסלינהו אלא ודאי הכי קאמרי בשלמא מכר איכא למימר דתקנתא דרבנן הוא כיון דקים לן דקושטא קאמרי דאי לאו הכי [לא] הוו מרעי נפשייהו אלא מתנה דעל ידי השטר הוא קונה אותה שהוא כותב לו שדי נתונה לך ובלא שום חליפין וקנין הוא קונה אותה במסירת השטר היכי מקניא דהא האי שטרא חספא בעלמא הוא:

ג. חידושי הריטב"א | מסכת גיטין דף י עמוד ב

גמ' קא פסיק ותני לא שנא מכר ולא שנא מתנה. דכל השטרות קאמר וכולן בכלל, ובשלמא מכר כי יהיב זווי קמיהו קנה קרקע וקנה נכסים והשטר ראיא בעלמא הוא, ואי לא דיהבי זווי קמיהו לא מרעי נפשייהו וכתבי שטרא ומשום הכי שטרי מכר כשרים שאינם אלא לראיה בעלמא, שאע"פ שכתוב בהן שדי מכורה לך באלף דינרין אינו קונה בשטר אלא במעות והשטר אינו אלא לראיה שהמכר נעשה, ובכל דבר שאין אנו צריכים אלא לנאמנות הם נאמנים דלא מרעי נפשייהו וקושטא קאמרי, ואף על גב דקיי"ל (קידושין כ"ו א') דבמקום שכותבין את השטר לא קנה עד שיכתוב את השטר, לאו למימרא דבשטר קני אלא דלא סמכי דעתייהו עד דכתבי שטרא וכי כתב שטרא קנה למפרע במעות שנתן.

ד. פסקי רי"ד | מסכת גיטין דף י עמוד ב

והאי שטרא חספא בעלמא הוא, שלא יקרא שטר שראוי לקנות בו קרקע אלא בעדות קיימת, ועדות הגוים אינה כלום, ואף על גב דקימ' לן דלא מרעי נפשייהו מכל מקום אינה עדות מן התורה. ונהי דמהימנין להו במילתא דלא איברו שהדי אלא לשקורי וכאילו

שניהם מודים דמיא עדותם, אבל בדבר שהקנין תלוי בעדותן שאף אם שניהן מודים לא קנה הקרקע בשטר אם אין שם עדים 124, אותה העדות של גוים אינה כלום שהרי אינם ראויין להעיד.

ה. שו"ת תשב"ץ | חלק א סימן עח

אבל טעם הכשרן בקצת מקומות הוא לפי שבהרבה מקומות אנו הולכין בדיני ממונות אחר ידיעת האמת ואף על פי שאין אנו יודעין אותו בכל אותן דקדוקין שמסרה לנו התורה הלכך כל היכא דאיכ' למסמך דקושט' אמרו אנו דנין ע"פ דבריהם ולא שהן כשרים לעדות אלא שמפני שאנו סומכין עליהם בזה הרי הוא כאלו הודו בעלי דינין בפנינו שכן הוא ואנו עדים בדבר ועל ידיעתנו אנו דנין ולא על עדותן ולפיכך אנו מכשירי' ערכאות בשטרי מכר ואף במתנה נמי לפום חד לישנא דאיכא בגמרא (גיטין י' ע"ב) ואלו בגטין לא מכשי' להו דבכל דוכתא חוץ מדיני ממונות אנו צריכין לדון בכל דקדוקי תורה ואילו היה כדברי הראשונים ז"ל דמה"ת כשרי' היכא דלא משקרי לא היינו פוסלין אותן בגטין שהרי התורה הכשירתן היכ' דלא משקרי אלא ודאי הדבר הפך מסברתם הוא שהתורה פסלתן בכ"מ דלאו בני עדות נינהו כלל אלא שאנו סומכין עליהן בדבר שחזקתם דלא משקרי ועבדינן עובדא ע"פ ידיעתנו שסמכנו עליהם שאמת אמרו בדבר זה. וכן ראיתי בתשובה לרש"בא ז"ל שחכמים כשהכשירו' לא הכשירו' אלא על סמך ידיעת האמת ולא מתורת עדות ומ"ה הכשיר ערכאו' אפי' בחד. וז"ל התשובה מסתברא לי דערכאו' סתם שנינו ול"ש חד ול"ש תרי ואלו הי' אחד פסול ושנים כשרי' דוקא או יותר לא היתה הגמ' שותקת מכיוצא בזה. ועוד שהערכאו' לא מדין עדות הכשירום אלא דחזקה דלא משקרי ומרעי' נפשייהו וכל שהלכו בו חכמי' בדברי' אלו על סמך אמת לא חלקו בין אחד לשנים כשהכשירו בעדות אשה פסולי עדות אפי' אשה אפי' עבד ואפי' עכו"ם הכשירו דבעדות כשרה הוא שהוצרכו שנים ובדבר שסמכו בו על אמתת הנהוג נראה דאפי' אחד כשר עכ"ל.

ו. שו"ת תשב"ץ | חלק א סימן עז

ולפ"ז היכא דקים ליה לדיינא דלא משקר עבד עובדא בסהדותיה ואצ"ל ע"א אלא אפי' אשה ואפי' קרוב היכא דקים ליה דלא משקר סמיך עליה וכדאמרינן בפ' הכותב (פ"ה ע"א) א"ל בת רב חסדא קים לי בגוה ואמרינן נמי התם כגון אבא מרי ברי דקים לי בגויה קרענא שטרא אפומיה וכו' משמע דלא גזרת מלך הוא אלא לחקור האמת בין בע"א בין בשאר פסולין אלא שבע"א דבר מועט מחזיקו בכשרות ושאר פסולין עד דקים ליה לדיינא בגויה ואף על גב דאמרי רבוותא ז"ל שהאידנא לית ליה לדיינא למימר קי"ל בגויה וכמ"ש הרי"ף ז"ל שם והרמב"ם ז"ל בפ' כ"ד מה' סנהדרין היינו במילתא דלא קי"ל לאיניש בההיא סהדותא דקושטא היא אלא להווא דיינא וכמו שהוא מוכיח לשון הרמב"ם ז"ל בזה. אבל היכא דקי"ל לכולי עלמא דהאי סהדותא דמסהיד האי קושטא היא שפיר עבדינן בה עובדא ומרעי' וקרעי' שטרא אפומיה שהרי נסתלק חשש רחוק מעליו והתורה לא פסלתו אלא מאותו חשש רחוק וכיון שנסתלק מעליו הרי הוא כשני עדים כשרים.

ז. כתובות דף פה עמוד א

ההיא איתתא דאחייבא שבועה בי דינא דרבא, אמרה ליה בת רב חסדא: ידענא בה דחשודה אשבועה, אפכה רבא לשבועה אשכנגדה. זימנין הוו יתבי קמיה רב פפא ורב אדא בר מתנא, אייתו ההוא שטרא גביה, א"ל רב פפא: ידענא ביה דשטרא פריעא הוא, א"ל: איכא איניש אחרינא בהדי' דמר? א"ל: לא, א"ל: אף על גב דאיכא מר, עד אחד לאו כלום הוא. א"ל רב אדא בר מתנא: ולא יהא רב פפא כבת רב חסדא? בת רב חסדא קים לי בגווה, מר לא קים לי בגווה. אמר רב פפא, השתא דאמר מר: קים לי בגווה מילתא היא, כגון אבא מר ברי דקים לי בגווה, קרענא שטרא אפומיה. קרענא ס"ד? אלא, מרענא שטרא אפומיה.

רש"י

קרענא ס"ד - וכי אחד נאמן להוציא שטר חתום מיד המחזיק בו אפוקי ממונא הוא ותרי בעינן. **מרענא** - ולא אזדקק לגבות באותו שטר ומקרע נמי לא קרענא ליה.

ח. יבמות דף קא עמוד ב

רב שמואל בר יהודה הוה קאי קמיה דרב יהודה, אמר ליה: סק תא לזירזא דקני לאצטרופי בי חמשה, לפרסומי מילתא; אמר ליה, תנינא: בישראל - בב"ד ישראל ולא בב"ד של גרים, ואנא גר אנא. אמר רב יהודה: כגון רב שמואל בר יהודה מפיקנא ממונא אפומיה. מפיקנא ס"ד? והא ע"פ שנים עדים אמר רחמנא! אלא מרענא שטרא אפומיה.

ט. שיטה מקובצת | מסכת כתובות דף פה עמוד א

וזה לשון **תלמידי רבינו יונה** קרענא סלקא דעתך אלא מרענא כו' פירש רש"י ז"ל קרענא סלקא דעתך היאך אפשר שבשביל עד אחד נקרע שטר שחתומין בו שני עדים אלא מרענא שטרא אפומי' כלומר לא נגבה בכח אותו שטר וגם לא נקרענו. ואם תאמר כיון שלא נגבה בו זהו כמו קריעה והדרא קושיא לדוכתיה למה תפסיד השטר בעבור עד אחד ויש לומר דנ"מ לענין תפיסה דאי תפס לא מפקינן מיניה אבל הנכון יותר דמרענא שטרא אפומיה רוצה לומר בב"ד שלו דכיון שהוא היה מוחזק בזה העד שהעיד דפרוע הוא אאמין אותו אבל אניח השטר בידו ויהיה לו תועלת בדבר כי שמא היום או מחר יבא השטר לפני ב"ד שאינו יודע כל כך אי נמי שאותו ב"ד אחר לא יהיה קים ליה בגויה ויצוה לגבות בשטר. זו היא שיטת רש"י ועיקר.

י. פסקי רי"ד | מסכת כתובות דף פה עמוד א

קרענא ס"ד, אלא אימ' מרענא שטרא אפומיה. פי' וכי עד אחד נאמן להוציא שטר חתום מיד המחזיק בו אפוקי ממונא הוא ותרי בענן, אלא מרענא שלא אזקק לגבות באותו השטר ומיקרע נמי לא קרענא ליה.

יא. רמב"ם | הלכות סנהדרין פרק כד

[הלכה א] יש לדיין לדון בדיני ממונות על פי הדברים שדעתו נוטה להן שהן אמת והדבר חזק בלבו שהוא כן אף על פי שאין שם ראיה ברורה ואין צריך לומר אם היה יודע בודאי שהדבר כן הוא שהוא דן כפי מה שיודע, כיצד הרי שנתחייב אדם שבועה בב"ד ואמר לדיין אדם שהוא נאמן אצלו ושדעתו סומכת על דבריו שזה האיש חשוד

על השבועה יש לדיין להפוך השבועה על שכנגדו וישבע ויטול הואיל וסמכה דעתו של דיין על דברי זה, אפילו היתה אשה או עבד נאמנים אצלו הואיל ומצא הדבר חזק ונכון בלבו סומך עליו ודן, ואין צריך לומר אם ידע הוא עצמו שזה חשוד. וכן אם יצא שטר חוב לפניו ואמר לו אדם שסמך עליו אפילו אשה או קרוב זה פרוע הוא אם סמכה דעתו על דבריו יש לו לומר לזה לא תפרע אלא בשבועה, או אם היה עליו שטר חוב לאחר יתן לזה שלא נפגם שטרו כלל ויניח זה שנפגם שטרו בדברי האחד או ישליך השטר בפניו ולא ידון בו כפי מה שיראה, וכן מי שבא וטען שיש לו פקדון אצל פלוני שמת בלא צואה ונתן סימנין מובהקין ולא היה זה הטוען רגיל להכנס בבית זה האיש שמת, אם ידע הדיין שזה המת אינו אמוד להיות לו חפץ זה וסמכה דעתו שאין זה החפץ של מת מוציאיו מן היורשין ונותנו לזה האמוד בו ונתן סימנים, וכן כל כיוצא בזה שאין הדבר מסור אלא ללבו של דיין לפי מה שיראה לו שהוא דין האמת, אם כן למה הצריכה תורה שני עדים שבזמן שיבואו לפני הדיין שני עדים ידון על פי עדותן אף על פי שאינו יודע אם באמת העידו או בשקר.

[הלכה ב] כל אלו הדברים הן עיקר הדין אבל ב משרבו בתי דינין שאינן הגונים ואפילו היו הגונים במעשיהם אינן חכמים כראוי ובעלי בינה הסכימו רוב בתי דיני ישראל שלא יהפכו שבועה אלא בראיה ברורה, ולא יפגמו שטר ויפסידו חזקתו בעדות אשה או פסול וכן בשאר כל הדינין ולא ידון הדיין בסמיכת דעתו ולא בידיעתו כדי שלא יאמר כל הדיוט לבי מאמין לדברי זה ודעתי סומכת על זה, וכן אין מוציאין מן היתומים אלא בראיה ברורה לא בדעת הדיין ולא באומדן המת או הטוען, ואעפ"כ אם העיד אדם נאמן בדבר מכל הדברים ונטתה דעת הדיין שאמת הוא אומר ממתין בדין ואינו דוחה עדותו ונושא ונותן עם בעלי דינין עד שיוודו לדברי העד או יעשו פשרה או יסתלק מן הדין.

יב. חידושי הרשב"א | מסכת גיטין דף י עמוד ב

בשלמא מכר מדיהיב זווי קמיהו הוא דקנה ושטרא ראייה בעלמא הוא. דאפילו במקום שכותבין את השטר אין השטר מעכב בקנייה אלא משום דכיון דכתבין שטרא לא סמכא דעתיהו עד דכתבין שטרא, וכן נמי בשטרי הלואה מדיהיב זווי קמיהו הוא דאישתעבד ליה אידך, ואפילו מלוה על פה היה מן הדין לגבות ממשעבדי אלא משום דלית ליה קלא וכדאמרין בפ' חזקת הבתים (מ"ב א') מאן דיזיף בצינעא יזיף, ומהאי טעמא נמי הוא דאמר רב (ב"ב מ"א ב') המוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים דמאן דזבין בפרהסיא זבין, והלכך שטרי הלואה העולין בערכאות של גוים כשרין וגובין מנכסים משועבדין דערכאות קלא אית להו וכדאמרין לקמן בהמביא תניין (י"ט ב') רב פפא כי הוה אתי קמיה שטרא פרסאה דעביד בערכאות של גוים מקרי ליה לשני גוים זה שלא בפני זה כמסיח לפי תומו ומגבי ביה ממשעבדי ה"ג לה התם בספרי דוקאני וכ"כ ר"ח ז"ל, וההיא ודאי בדלא חתמי בה סהדי ישראל היא דאי בסהדי ישראל אפי' בהדיוט מגבינן בה ממשעבדי וכדאמרין התם אמר אמימר האי שטרא פרסאה דחתמי עלה סהדי ישראל מגבינן ביה ממשעבדי.

[הלכה כט] אל יקשה בעיניך שהתירו חכמים הערוה החמורה בעדות אשה או עבד או שפחה או גוי המשיח לפי תומו ועד מפי עד ומפי הכתב ובלא דרישה וחקירה כמו שבארנו, שלא הקפידה תורה על העדת שני עדים ושאר משפטי העדות אלא בדבר שאין אתה יכול לעמוד על בריו אלא מפי העדים ובעדותן כגון שהעידו שזה הרג את זה או הלוח את זה. אבל דבר שאפשר לעמוד על בריו שלא מפי העד הזה ואין העד יכול להשמט אם אין הדבר אמת כגון זה שהעיד שמת פלוני, לא הקפידה תורה עליו, שדבר רחוק הוא שיעיד בו העד בשקר, לפיכך הקלו חכמים בדבר זה והאמינו בו עד אחד מפי שפחה ומן הכתב ובלא דרישה וחקירה כדי שלא ישארו בנות ישראל עגונות.

יד. נימוקי יוסף | מסכת יבמות דף כח עמוד א

הקלת עליה בתחלתה. להתירה להנשא מפני שהיא חוששת שמא תתקלקל ולא מנסבא עד דבדקה שפיר. ויש לתמוה היאך סמכו חכמים להתיר מפני זה איסור אשת איש החמור דבעינן שני עדים מדאורייתא ומטעם ב"ד מתנין לעקור דבר מה"ת א"א לומר מדלא פשטוה מהא דלקמן דלא ה"ל דחייה והביאו הרבה ראיות אחרות שנדחו וגם א"א לומר מטעם אפקעינהו רבנן לקדושיה מיניה דא"כ היכי אמרינן לקמן אחיו של ראשון חולץ מה"ת ואחיו של שני חולץ מדרבנן איפכא ה"ל למימר והריטב"א ז"ל משבח רבו הרא"ה ז"ל בתירוץ זה שתירץ דקים להו לרבנן דממילתא דעבידא לגלויי ושהחמרת עליה בסופה כל כך ודאי קושטא קא מסהיד וכי דייקא ומנסבא שפיר מנסבא ואנן סהדי במלתא ופרסום כזה נחשב בכ"מ כעדות גמורה ואפי' מדאורייתא והכתוב מסרו לחכמים לדעת אי זהו דבר מפורסם וניכר דברי אמת שיהא חשוב כעדות והא דאמרינן משום עיגונא אקילו בה רבנן ה"ק חכמים שהם מחמירים בכ"מ הקילו בזה לחשבו פרסום ולדונו כעדות ברור כל זמן שלא באו עליו עדי הכחשה והיינו דאמר עולא [דף פח ב] כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים אלמא עדות עד אחד שנאמן בעדות אשה דאורייתא היא:

טו. שו"ת מהרי"ק | סימן קכא

ועוד דאפשר לומר דעדיף האי מכותי מסיח לפי תומו ויש להתיר אפילו בלא טעמא דאשה דייקא ומנסבא וגם בלא טעמא דמשום עיגונא אקילי בה דהא אפילו אחזקה שצריך עדות גמור כגון להוציא ממון מחזקתו דבעינן שני עדים סמכו אחזקה דלא מרעי נפשייה גבי שטרות העולים בערכאות של כותים בשטרי מכר אף בלא טעמא דדינא דמלכותא דינא כדמוכח בהדיא בפרק קמא דגיטין ואף על גב דאם היה משקר לא היה מגיע לו הזיק רב כי אם מעט ולזול אפילו הכי אמרינן כיון שהוא דיין לא היה מעיד שקר ופוגם את כבודו ואפילו לענין ערוה להתיר אשת איש לעלמא הוה סמכינן אחזק' זו אי לאו דלאו בני כריתיה נינהו כדמוכח שם בהדי'.

טז. תוספות | מסכת יבמות דף פח עמוד א

מתוך חומר שהחמרת עליה בסופה כו' - נראה לר"י דלית לן למימר אנן סהדי דדייקא ומינסבא ונאמן עד אחד בכך מן התורה אלא מתקנת חכמים הוא דנאמן ואין זה עקירת דבר מן התורה כיון שדומה הדבר הגון להאמין כמו שאפשר לקמן בפרקין (דף פט:): שבדבר שיש קצת טעם וסמך לא חשיב עוקר דבר מן התורה.

ואין דבר שבערוה פחות משנים. תימה אמאי לא בעי' דרישה וחקירה בעדות קידושין וגירושין וכל דבר שבערוה דילפינן דבר מממון נהי דבממון לא בעינן משום נעילת דלת בפני לוויין או פתיחת דלת בפני חסננין בערוה היאך הקלו למ"ד אין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה, וי"ל כיון שיש כאן עדות ומסתבר להאמין העדים לא חשיב לעבור על ד"ת כיון שיש קצת טעם וסמך לדבר, וכן עד אחד שמשיאין אשה על פיו כיון דקים להו לרבנן דדייקא מתוך חומר שבסופה לא חשיב לעקור דבר מן התורה.

יח. רמב"ם | הלכות יסודי התורה פרק ז

[הלכה ז] הנביא אפשר שתהיה נבואתו לעצמו בלבד להרחיב לבו ולהוסיף דעתו עד שידע מה שלא היה יודע מאותן הדברים הגדולים, ואפשר שישולח לעם מעמי הארץ או לאנשי עיר או ממלכה לכוון אותם ולהודיעם מה יעשו או למונעם ממעשים הרעים שבידיהם, וכשמשלחים אותו נותנין לו אות ומופת כדי שידעו העם שהאל שלחו באמת, ולא כל העושה אות ומופת מאמינים לו שהוא נביא, אלא אדם שהיינו יודעים בו מתחלתו שהוא ראוי לנבואה בחכמתו ובמעשיו שנתעלה בהן על כל בני גילו והיה מהלך בדרכי הנבואה בקדושתה ובפרישותה ואח"כ בא ועשה אות ומופת ואמר שהאל שלחו מצוה לשמוע ממנו שנאמר אליו תשמעון, ואפשר שיעשה אות ומופת ואינו נביא וזה האות יש לו דברים בגו, ואעפ"כ מצוה לשמוע לו הואיל ואדם גדול וחכם וראוי לנבואה [הוא] מעמידים אותו על חזקתו, שבכך נצטוינו כמו שנצטוינו לחתוך את הדין ע"פ שני עדים כשרים ואף על פי שאפשר שהעידו בשקר הואיל וכשרים הם אצלינו מעמידין אותן על כשרותן, ובדברים האלו וכיוצא בהן נאמר הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו, ונאמר כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב.

יט. רמב"ם | הלכות עדות פרק ח

[הלכה א] מי שחתם על השטר ובא להעיד על כתב ידו בבית דין והכיר כתב ידו שזהו בודאי אבל אינו זוכר העדות כלל ולא ימצא בלבו זכרון כלל שזה לוח מזה לעולם, הרי זה אסור להעיד על כתב ידו שהוא זה בבית דין, שאין אדם מעיד על כתב ידו שהוא זה אלא על הממון שבשטר הוא מעיד שזה חייב לזה, וכתב ידו הוא כדי להזכירו הדבר אבל אם לא נזכר לא יעיד.

כ. שו"ע חו"מ | הלכות עדות סימן ל

[סעיף יד] עדות בדיעה שלא בראייה, יתבאר בסימן צ' שיש מי שאומר דהוי עדות. (אין חילוק בדיני ממונות בין מלתא דעבידא לגלויי או לא) (רבינו יצחק בר ששת סימן קפ"א).

כא. שו"ת תשב"ץ | חלק א סימן פד

אבל האמת בכל זה מ"ש לך בקונדרסי הראשון שלא הצריכה תורה ב' עדים אלא בדברים שצריכין עדות גמורה שא"א לידע האמת בזה אלא מפי העדים ובפירוש הוציאה סוטה ועגלה ערופה כי מן הדין הי' להצריך ב' עדים אלא שגזרת הכתוב בכך אבל במילתא דעבידא לאגלויי אינו בכלל דבר שהצריכה תורה שני עדי' לפי שדעתו של הרמב"ם ז"ל כמו בגלוי מלתא ואף על פי שאפשר לבה לידי אפוקי ממונא שהרי לא בעדותו של זה אנו סומכין אלא על חזקה זו דלא משקרי אינשי בכה"ג וחזקה דאורייתא היא.